

Poštovanje, prije svega, htio bih vam zahvaliti na vašem radu i trudu. Ne bih htio ulaziti u skepticizam koji sam gajio prema vašem projektu zbog predrasuda na temelju krutosti, da ne kažem i arhaičnog tona, jezičnog savjetnika vašeg Instituta, iako su me javni nastupi dr. Jožića svakako intrigirali. Tek nakon što sam pročitao načela koja ste definirali i predstavili - načela koja smatram izrazito pozitivnima i zdravima za suvremeni pristup jeziku - shvatio sam do kraja koliko ste se uspjeli odmaknuti od predrasuda prošlosti koje neki vuku već tko zna koju generaciju.

Također vam hvala na pozivu za javnu raspravu. U prilogu ove poruke nalazi se tekst koji sam sastavio prema vašoj inačici za javnu raspravu i kojem sam onda dodao napomene koje se nisu izravno doticale inačice. Neki su napomene i prijedlozi subjektivniji od drugih, s nekim sam se problemima u jezičnoj praksi susretao češće nego s drugima i često poželio da ih ne moram stalno rješavati kao logički problem i obrazlagati rješenja drugima koji su u istom problemu vidjeli nešto sasvim drugo ili su se čvrsto držali nekog izričitog, ali neprimjenjivog pravila. Ako vam makar i jedna napomena iz mog teksta bude nešto značila ili ukazala na nešto što vam je promaknulo, bit će mi drago, a ako vas neka moja naivnost nasmije, ne uzimajte mi za zlo. Ispričavam se unaprijed na potencijalnim nejasnoćama i previdima.

Srdačan pozdrav, Goran Marinić

1. Napomene vezane izravno uz sadržaj i teme inačice za javnu raspravu

Pojedinačni glasovi: Glas j

U deklinaciji i tvorbi stranih imena, mislim da bi umetanje glasa j trebalo biti opcionalno kako bi se izbjegli oblici poput *Cumasjev*, *Denisjev*.

Možda ne bi bilo loše napomenuti da se finalno s u engleskom imenu *Denis* može čitati pa podsjetiti na oblik *Denisov*.

Kod skupine -io bilo bi dobro pokazati što je s instrumentalom i vokativom tako da bude jasno da je za imenice *radio* i *studio* I *radiom* i *studiom*.

Glasovi u dodiru: Ispadanje glasova: Ispadanje suglasnika

Iako su mi osobno draži oblici u kojima se -t- i -d- ne bilježe, razumijem da su oblici koje ističete u skladu s vašim pristupom, pri čemu me jedino zanima zašto uz imenice *bitka* i *pripovijetka* ne postoje varijante *bici* i *pripovijeci*.

Veliko i malo početno slovo

Što je s riječima koje se ni na koji način ne uklapaju u naša pravila, npr. imena koja iz raznih razloga koriste velika i mala slova na specifičan način poput *iPhone*, *iPad*, *MasterCard* ili *OvoJeImeDatotekeKojuTrebaOtvoriti.doc?*

Što je s prelaskom u novi red ili paragraf u slučaju da rečenica nije završena, a ne radi se o nabranjanju, konkretno u pismima? Po mom iskustvu uobičajeno je početi novi red velikim slovom, iako ne volim tu praksu i sam je ne primjenjujem:

Dragi X,
Htio bih ti javiti da...

Veliko i malo početno slovo: Imena: Ostala Imena: k)

Ne bi li možda bolje bilo staviti u napomenu da je zakon o radu u raspravi opći pojam, za razliku od imena konkretnog zakona?

Veliko i malo početno slovo: Imena: Ostala Imena: s)

Zašto se izmišljene riječi koje su dio robnih maraka pišu velikim početnim slovom: *Coca-Cola*, *Opel Corsa* u odnosu na *Zlatan otok?*

Osobno mislim da se danas previše značenja pridaje robnim markama i zaštićenim znakovima i da bismo trebali pojedinačne primjerke neke robne marke pisati malim početnim slovom, npr. *Danas je predstavljen Fordov novi model po imenu Focus.* i *Zločinac je bježao od*

policije neregistriranim focusom. Ako se robne marke i zaštićeni znakovi pišu velikim početnim slovom, mislim da je onda nelogično isti princip ne primjenjivati i na slične nekorporacijske simbole, npr. *Kranjsku kobasicu* ili *Teran* (primjeri odabrani zbog aktualnosti, ali primjenjivi na puno drugih sličnih riječi) ili *Parmigiano* kao jedini pravi *parmezan*.

Veliko i malo početno slovo: Riječi iz poštovanja i počasti: a)

Mom osobnom jezičnom doživljaju je nepojmljivo spajanje 2. lica jednine i početnog velikog slova iz pristojnosti i ne mogu tvrditi da sam ikada to vidio, makar, naravno, moje je iskustvo sigurno samo kap u moru. S druge strane, 2. lice množine pisano velikim početnim slovom doživljam vrlo službeno i hladno. Moj je prijedlog pisanja 2. lica množine malim početnim slovom u slučaju pristojnog obraćanja kao međurazine između neformalnog "ti" i hladnog "Vi".

Veliko i malo početno slovo: Malo početno slovo: h)

U vezi s referencom na dokumente u napomeni, iako se slažem da bi se tako trebalo pisati, bojim se da je to jedna od stvari koja se nikako neće prihvatiti, posebno ne u ugovorima i sličnim tekstovima koji se prevode s engleskog i u kojima jezične odluke donose odvjetnici i menadžeri.

Sastavljeno i nesastavljeno pisanje: Brojevnje riječi: Pisanje sa spojnicom: a)

Ne sviđa mi se nekonzistentnost pristupa opisana u napomeni i ne mislim da je tu potrebno mijenjati spojnicu crticom.

Sastavljeno i nesastavljeno pisanje: Prilozi i pridjevi

Osjećaj sraslosti sintagmi poput *u krug, na primjer* i *u susret* je individualan pa mi se teško pomiriti s njihovim tretiranjem kao jedne riječi i stoga ne vidim potrebu za jedinstvenim načinom pisanja. S druge strane, sastavljeno pisanje tih riječi dovodi u pitanje zašto se višerječnice *pri tome* i *od prije* onda ne pišu zajedno *pritom* i *otprije*. Mislim da u većini slučajeva treba dopustiti sastavljeno i rastavljeno pisanje jer osnovno značenje ostaje isto, a dvije grafije omogućavaju jače i slabije naglašavanje dijela rečenice u kojoj se prilog ili pridjev pojavljuju, a i smanjuju mogućnost da se pogriješi tamo gdje imenica ima svoje pravo značenje, poput *Otišao je u krug radoholičara*.

Pisanje riječi iz stranih jezika

Smatram da je izrazito važno razraditi detaljna pravila kako se pristupa kakvim riječima. Pri tome bih se pozvao na Matičin pravopis koji po mom mišljenju ima dobar početni pristup čija primjena nije konzistentna (iako se protivi engleskim transkripcijama i transliteracijama, usvaja ih prečesto, npr. u japanskom). Moje je mišljenje da treba poticati transliteraciju i/ili transkripciju kod nelatiničnih pisama, uz alternativno - ali ne i preferirano - korištenje

službene romanizacije tih pisama kad ona postoji i apsolutno izbjegavanje posredništva engleskog. Konkretno, to bi značilo *Mao Cetong* (ispričavam se na nesavršenosti transkripcije, nisam detaljno proučavao fonetiku koja je kod kineskog nezgodna) ili *Mao Zedong* (službena romanizacija), ali ne *Mao Ce Tung* ili *Mao Tse-Tung*. Za japanski bi to značilo *Fukušima* (transkribirano ili transliterirano) ili *Fukusima* (službena romanizacija, za razliku od raznih varijanti Hepburnova sustava, puno raširenijih, po kojem je *Fukushima*).

U vezi sa stranim vlastitim imenima koja završavaju na naglašeno -a, mislim da bi bilo poželjno kao pravilo uvesti da se njihov naglasak pomiče pa da se te riječi dekliniraju poput našeg imena Luka. Najčešći primjeri takvih imena dolaze iz francuskog, a položaj naglasaka riječi u francuskom vrijedi isključivo kad se ta riječ izgovara samostalno. To je posebno značajno za brojna, iako ne prečesta, francuska ženska imena koja završavaju na -a i koja se često pojavljuju u istim i sličnim oblicima u drugim jezicima pa bi ih se trebalo tretirati drugačije ovisno o tome jesu li francuska ili ne.

Tim bi pristupom A. od *Derrida* bio *Derridu*, a posvojni pridjev *Derridin*. Isto vrijedi za glumicu *Sarah Bernhardt* - ujedno i primjer imena koje se drugačije ponaša ovisno o jeziku - čiji bi A. bio *Saru Bernhardt*, a posvojni pridjev *Sarin*. U hrvatskom jezičnom korpusu nisam našao puno referenci, ali *Derrida* se ne uzima kao da mu je naglasak na a, a *Sarah* se u novijim tekstovima uopće ne deklinira što je vjerojatnije zbog grafije na -ah, nego zato što to ime netko izgovara s naglaskom na posljednjem slogu.

Naravno, gornje rješenje nije bezbolno s obzirom na neka češća imena koja lakše uđu u uho, ali mislim da su jednostavnost i konzistentnost važniji. Postoji samo jedna iznimka (i prezime *Dumas* koje me muči iz navike), a to je finalna grupa -oa u muškim imenima i prezimenima (*François, Delacroix*) čiji bi naglasak ostao nepromijenjen pa bismo imali A. *Françoisa* i *Delacroixa* i posvojne pridjeve *Françoisov* i *Delacroixov*.

Treba eksplicitno navesti kako se dekliniraju imena iz istočnih jezika, tj. hoćemo li cijelu sintagmu tretirati kao da je jedna riječ - *Upoznao sam Mao Zedonga*. - ili kao svako drugo ime - *Upoznao sam Maa Zedonga*.

Pisanje riječi iz stranih jezika: Pisanje općih riječi i sveza: a)

Iako sam svjestan koliko se *pizza* udomaćila, to je, bar po mom dojmu, relativno novi trend jer smo prije pisali *pica* i *picerija*. Iako sam protiv proskribiranja riječi, smatram da bi trebalo naglasiti postojanje prilagođenih riječi za svaki od navedenih primjera za koji takve riječi postoje (*somelijer, paparaco*). Isto je tako *software* iz napomene loš primjer jer on ne označava samo općenitu programsku podršku, nego i pojedine programe i njihove dijelove (da ne ulazim u neinformatička značenja koja se toj riječi pridaju kroz analogije), a tu smo riječ odavno kroatizirali u *softver*. U kasnijim sam primjerima vidio nešto slično ovom prijedlogu, tj. da su neke od spomenutih riječi prihvaćene, ali onda postoji problem u konzistentnosti prezentacije.

Pisanje riječi iz stranih jezika: Pisanje imena: a): imena saveznih država

Ovo je još jedan problem konzistentnosti prezentacije. S jedne strane naglašavate "savezne države", a onda nešto kasnije navodite primjere država koje se uobičajeno pišu po svom. Radi konzistentnosti, iako ja preferiram prilagođeno pisanje njihovih imena - Kalifornija, Teksas, Južna Karolina, Kanzas, makar nikad ne bih napisao Novi York ili Novi Jork - predlažem da

svi pohrvaćeni oblici ipak budu opcionalni, ali ne i glavni, ili da napravite što iscrpniji popis pohrvaćenih imena takvih mjesta. Volio bih da mi se suprotstavite oko ovog prijedloga, zapravo, iako bih svakako volio vidjeti da se ta dva mjesta međusobno referiraju.

Pisanje riječi iz stranih jezika: Pisanje imena: b): imena nekih gradova

Moj je dojam da se "prema uobičajenom izgovoru" i "pohrvaćuju se" zapravo uglavnom preklapa. *Bombaj* mi je tu najznačajniji primjer, iako možda griješim.

Također, mene muče neki gradovi koji se prema jezičnoj literaturi pišu izvorno, ali se često neslužbeno koriste pohrvaćeno, a to su: *München/Minhen* i *Bruxelles/Brisel*. Iako ja smatram da su oni "zaslužili" našu grafiju, ako i nisu, volio bih ih vidjeti među primjerima.

2. Opće napomene

Kratice d.d. i d.o.o.

S obzirom na praksu, mislim da bi bilo poželjno dopustiti da se te dvije kratice pišu i kao *dd* i *doo*, te istaknuti da ih ne treba deklinirati kad se nalaze iza imena trgovačkog društva, ali da ih treba pisati velikim slovima kad stoje samostalno. Dakle, da ovo budu dopušteni oblici:

N. *Poduzeće d.d.*, *Poduzeće dd*, *DD*

L. *Poduzeću d.d.*, *Poduzeću dd*, *DD-u*

Kratice: rod, broj i izgovor

Prvo, mislim da bismo sve kratice, svoje i strane, trebali čitati na hrvatskom.

Drugo, smatram da treba dati uputu ili barem preporuku kako trebamo kratice koristiti, tj. hoćemo li se ravnati prema njezinu obliku ili prema onome što predstavlja ili kako je opisana. Na primjer, meni svaki od ovih primjera djeluje u redu, ali sam siguran da je drugi primjer prihvatljiv samo onima koji znaju što kratica SAD znači, a da bez nekog uvodnog opisa poput riječi "država" u trećem primjeru ženski rod SAD-a djeluje pomalo čudno, iako se uspijeva izvući na račun "zemlje":

1) *SAD je bio najvažnija nacija 20. stoljeća. U njemu...*

2) *SAD su bile najvažnija nacija 20. stoljeća. U njima...*

3) *Država SAD bila je najvažnija zemlja 20. stoljeća. U njoj...*

4) *SAD je bila najvažnija zemlja 20. stoljeća. U njoj...*

Dekliniranje imena koja završavaju s oznakom ©, ®, uskličnikom, brojkama itd.

Po meni bi se ta imena trebala ili deklinirati kao da tog znaka nema - *Na Googleu© sam našao* - ili smišljati zaobilazna rješenja - *Na stranici Google© sam našao...* No u svakom bi i slučaju trebao spomenuti.

Inicijali i kratice u imenu

Ako imamo sintagmu u kojoj se nalazi neka kratica, mislim da tu kraticu ne treba deklinirati.

Npr.:

Vidio sam V. Šuteja.

Popunjavanje obrazaca

Mnogi obrasci ispunjavaju se tako da se popunjavaju nominativom, iako njihov oblik traži riječ ili sintagmu u nekom drugom padežu. Poželjno bi bilo dati primjere kako da se izbjegnu takve situacije.

Pisanje datuma

Uvriježilo se, vjerojatno zbog informatizacije i formulara, pisati datume na razne načine, pri čemu je često pisanje brojeva s nulom ispred, a povremeno se čak vidi i engleski format mjesec/datum/godina. Mislim da bi bilo korisno dati prikaz svih za hrvatski prihvatljivih načina za izražavanje datuma.